

Jurisprudentie

ARREST VAN HET HOF (Tweede kamer)

1 maart 2018*

„Prejudiciële verwijzing – Ruimte van vrijheid, veiligheid en recht – Verordening (EU) nr. 650/2012 – Erfopvolgingen en Europese erfrechtverklaring – Werkingssfeer – Mogelijkheid om het erfdeel van de langstlevende echtgenoot in de Europese erfrechtverklaring op te nemen”

In zaak C-558/16,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door het Kammergericht Berlin (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Berlijn, Duitsland) bij beslissing van 25 oktober 2016, ingekomen bij het Hof op 3 november 2016, in de procedure ingeleid door

Doris Margret Lisette Mahnkopf

in tegenwoordigheid van:

Sven Mahnkopf,

wijst

HET HOF (Tweede kamer),

samengesteld als volgt: M. Ilešič, kamerpresident, A. Rosas, C. Toader (rapporteur), A. Prechal en E. Jarašiūnas, rechters,

advocaat-generaal: M. Szpunar,

griffier: K. Malacek, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 4 oktober 2017,

gelet op de opmerkingen van:

- de Duitse regering, vertegenwoordigd door T. Henze en M. Hellmann als gemachtigden,
- de Belgische regering, vertegenwoordigd door L. Van den Broeck, J. Van Holm en C. Pochet als gemachtigden,
- de Griekse regering, vertegenwoordigd door G. Papadaki en K. Karavasili als gemachtigden,
- de Spaanse regering, vertegenwoordigd door V. Ester Casas als gemachtigde,

* Procestaal: Duits.

- de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door G. Palmieri als gemachtigde, bijgestaan door F. Di Matteo, avvocato dello Stato,
  - de Poolse regering, vertegenwoordigd door B. Majczyna als gemachtigde,
  - de Europese Commissie, vertegenwoordigd door M. Wilderspin en M. Heller als gemachtigden,
- gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 13 december 2017,
het navolgende

Arrest

- 1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 1, lid 1, artikel 67, lid 1, en artikel 68, onder l), van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring (PB 2012, L 201, blz. 107).
- 2 Dit verzoek is gerezen in het kader van een procedure betreffende een verzoek om de opstelling van een Europese erfrechtverklaring, die Doris Margret Lisette Mahnkopf na het overlijden van haar echtgenoot heeft ingeleid en die betrekking heeft op de erfopvolging van die echtgenoot.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

Verordening nr. 650/2012

- 3 De overwegingen 7, 9, 11, 12 en 71 van verordening nr. 650/2012 luiden:
  - „(7) De goede werking van de interne markt moet worden vergemakkelijkt door het wegnemen van de belemmeringen voor het vrije verkeer van personen die thans moeilijkheden ondervinden om hun rechten te doen gelden in het kader van een erfopvolging met grensoverschrijdende gevolgen. In de Europese justitiële ruimte moeten burgers op voorhand hun erfopvolging kunnen organiseren. De rechten van erfgenamen en legatarissen, van andere personen die de erflater na staan en van schuldeisers van de nalatenschap moeten daadwerkelijk worden gegarandeerd.
- [...]
- (9) Het toepassingsgebied van deze verordening moet alle burgerrechtelijke aspecten van erfopvolging in de nalatenschap van een overleden persoon omvatten, namelijk elke vorm van overgang en overdracht van goederen, rechten en verplichtingen bij overlijden, ongeacht of het gaat om een onder een uiterste wilsbeschikking vrijwillige overgang en overdracht dan wel om overgang in het geval van erfopvolging bij versterf.

[...]

- (11) Deze verordening dient niet van toepassing te zijn op andere onderdelen van het burgerlijk recht dan het erfrecht. Een aantal zaken die geacht kunnen worden verband te houden met het erfrecht, dienen ten behoeve van de duidelijkheid uitdrukkelijk te worden uitgesloten van het toepassingsgebied van deze verordening.
- (12) Derhalve dient deze verordening niet van toepassing te zijn op aangelegenheden die verband houden met huwelijksvermogensstelsels, waaronder de in sommige rechtsstelsels bekende huwelijkse voorwaarden voor zover deze geen betrekking hebben op erfopvolging, noch op vermogensstelsels van relatievormen die worden geacht met het huwelijk vergelijkbare gevolgen te hebben. De autoriteiten die overeenkomstig deze verordening een bepaalde erfopvolging afhandelen, moeten echter, afhankelijk van de situatie, bij het vaststellen van de nalatenschap van de erflater en de onderscheiden erfdelen van de rechthebbenden rekening houden met de vereffening van het huwelijksvermogen of een daarmee te vergelijken vermogen van de erflater.

[...]

- (71) De erfrechtverklaring moet in alle lidstaten dezelfde rechtsgevolgen hebben. De erfrechtverklaring moet niet een zelfstandige executoriala titel zijn, maar moet bewijskracht hebben en moet worden geacht nauwkeurig aan te geven welke elementen zijn vastgesteld krachtens het op de erfopvolging toepasselijke recht of krachtens een ander rechtsstelsel dat van toepassing is op bepaalde elementen, bijvoorbeeld de materiële geldigheid van een uiterste wilsbeschikking. [...]"

4 Artikel 1, „Toepassingsgebied”, van deze verordening bepaalt:

„1. Deze verordening is van toepassing op de erfopvolging in de nalatenschappen van overleden personen. Zij is niet van toepassing op fiscale zaken, douanezaken en administratiefrechtelijke zaken.

2. Deze verordening is niet van toepassing op:

[...]

- d) kwesties die verband houden met huwelijksvermogensrecht en met vermogensrechtelijke regelingen voor betrekkingen die overeenkomstig het op die betrekkingen toepasselijke recht geacht worden vergelijkbare gevolgen te hebben;

[...]”

5 Volgens artikel 3, lid 1, onder a), van die verordening heeft het begrip „erfopvolging” betrekking op „elke vorm van overgang of overdracht van goederen, rechten en verplichtingen naar aanleiding van een overlijden, ongeacht of het gaat om een vrijwillige overgang of overdracht krachtens een uiterste wilsbeschikking, dan wel om een overgang middels erfopvolging bij versterf”.

6 Artikel 21 van die verordening, waarin de algemene regel voor het op de erfopvolging toepasselijke recht is opgenomen, bepaalt in lid 1:

„Tenzij in deze verordening anders is bepaald, is op de erfopvolging in haar geheel het recht van de staat van toepassing, waar de erflater op het tijdstip van overlijden zijn gewone verblijfplaats had.”

7 Artikel 22 van verordening nr. 650/2012, „Rechtskeuze”, bepaalt in lid 1, eerste alinea:

„Een persoon kan als het recht dat zijn erfopvolging in het geheel beheerst, het recht van de staat kiezen, waarvan hij op het tijdstip van de rechtskeuze of op het tijdstip van overlijden de nationaliteit bezit.”

- 8 Artikel 23 van die verordening, „Toepassingsgebied van het toepasselijke recht”, luidt:
- „1. Het krachtens artikel 21 of artikel 22 aangewezen recht beheerst de vererving van de gehele nalatenschap.
2. Dit recht regelt in het bijzonder:
- [...]
- b) de aanwijzing van de rechthebbenden, de bepaling van hun onderscheiden erfdeelen en van de verplichtingen die hun door de erflater opgelegd kunnen zijn, alsook de bepaling van andere rechten op de nalatenschap, daaronder begrepen de erfrechten van de langstlevende echtgenoot of partner;
- [...]”
- 9 Hoofdstuk VI van verordening nr. 650/2012, „Europese erfrechtverklaring”, omvat de artikelen 62 tot en met 73 van die verordening. Artikel 62 van verordening nr. 650/2012 luidt:
- „1. Bij deze verordening wordt een Europese erfrechtverklaring (hierna ‚erfrechtverklaring’) ingesteld, die wordt afgegeven om in een andere lidstaat te worden gebruikt en die de in artikel 69 omschreven rechtsgevolgen heeft.
2. Het gebruik van de erfrechtverklaring is niet verplicht.
3. De erfrechtverklaring komt niet in de plaats van de documenten die in de lidstaten voor soortgelijke doeleinden worden gebruikt. Zodra de erfrechtverklaring evenwel, overeenkomstig de bepalingen van dit hoofdstuk, is afgegeven om in een andere lidstaat te worden gebruikt, heeft zij tevens de in artikel 69 omschreven rechtsgevolgen in de lidstaat van afgifte.”
- 10 Artikel 63 van die verordening, „Doel van de erfrechtverklaring”, bepaalt in de leden 1 en 2:
- „1. De erfrechtverklaring is bestemd voor erfgenamen, rechtstreeks tot de nalatenschap gerechtigde legatarissen en [...] die zich in een andere lidstaat dienen te beroepen op hun hoedanigheid of de daaraan verbonden rechten [...].
2. De erfrechtverklaring kan met name worden gebruikt om het bewijs te leveren van een of meer van het volgende:
- a) de rechtspositie en/of de rechten van alle erfgenamen en, in voorkomend geval, alle legatarissen die in de erfrechtverklaring worden genoemd, alsmede hun erfdeel of legaat;
- b) de toewijzing van een bepaald goed of bepaalde goederen van de nalatenschap aan de erfgenamen of, in voorkomend geval, de legatarissen die in de erfrechtverklaring worden genoemd;
- [...]”

11 Artikel 65, lid 3, onder d), van die verordening luidt:

„De aanvraag [van de verklaring] bevat de volgende informatie, voor zover deze de aanvrager bekend is en de autoriteit van afgifte deze nodig heeft om de juistheid van de gegevens te kunnen vaststellen, welke de aanvrager gestaafd wil hebben, en gaat vergezeld van alle nodige documenten, hetzij de originele documenten, hetzij afschriften aan de hand waarvan de echtheid ervan kan worden vastgesteld, onverminderd artikel 66, lid 2:

[...]

d) de gegevens van de echtgenoot of partner – en in voorkomend geval de voormalige echtgenoten of partners – van de erflater: naam (in voorkomend geval naam bij geboorte), voornaam of voornamen, geslacht, geboorteplaats en -datum, burgerlijke staat, nationaliteit, identificatienummer (indien van toepassing) en adres;”

12 In artikel 67, lid 1, van die verordening is bepaald:

„Zodra de te staven gegevens volgens het op de erfopvolging toepasselijke recht of volgens een ander, specifiek toepasselijk recht vaststaan, wordt de erfrechtverklaring volgens de in dit hoofdstuk bepaalde procedure onverwijld afgegeven. De autoriteit van afgifte gebruikt daarvoor het formulier dat in overeenstemming met de in artikel 81, lid 2, bedoelde raadplegingsprocedure is vastgesteld.

[...]”

13 Artikel 68 van verordening nr. 650/2012, dat de inhoud van de erfrechtverklaring regelt, luidt:

„De erfrechtverklaring bevat de volgende gegevens, voor zover deze nodig zijn voor de doeleinden waarvoor zij wordt afgegeven:

[...]

f) de gegevens van de erflater: naam (in voorkomend geval naam bij geboorte), voornaam of voornamen, geslacht, geboorteplaats en -datum, burgerlijke staat, nationaliteit, identificatienummer (indien van toepassing), adres op het tijdstip van overlijden, datum en plaats van overlijden;

[...]

h) gegevens betreffende de door de erflater gesloten huwelijksovereenkomst/huwelijkse voorwaarden of, in voorkomend geval, de door de erflater gesloten overeenkomst in het kader van een relatievorm waaraan volgens het hierop toepasselijke recht gevolgen worden verbonden welke vergelijkbaar zijn met die van het huwelijk en informatie betreffende het huwelijksvermogensstelsel of equivalent vermogensstelsel;

[...]

l) het erfdeel dat elke erfgenaam toekomt en, in voorkomend geval, de lijst van rechten en/of goederen die elke erfgenaam toekomen;

[...]”

14 Artikel 69 van de verordening, „Rechtsgevolgen van de erfrechtverklaring”, bepaalt:

„1. De erfrechtverklaring heeft rechtsgevolgen in alle lidstaten zonder dat daartoe een procedure vereist is.

2. De erfrechtverklaring wordt geacht datgene nauwkeurig aan te tonen dat vaststaat volgens het recht dat van toepassing is op de erfopvolging, dan wel volgens enig ander recht van toepassing op specifieke gegevens. Degene die in de erfrechtverklaring als erfgenaam, legataris [...] wordt genoemd, wordt geacht de in de erfrechtverklaring genoemde hoedanigheid te hebben en/of de houder te zijn van de in de erfrechtverklaring vermelde rechten of bevoegdheden, zonder andere voorwaarden en/of beperkingen met betrekking tot die rechten of bevoegdheden dan die welke in de erfrechtverklaring vermeld zijn.

[...]”

Verordening 2016/1103

15 De overwegingen 18 en 22 van verordening (EU) 2016/1103 van de Raad van 24 juni 2016 tot uitvoering van de nauwere samenwerking op het gebied van de bevoegdheid, het toepasselijke recht en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van huwelijksvermogensstelsels (PB 2016, L 183, blz. 1), luiden:

„(18) Het toepassingsgebied van deze verordening dient alle civielrechtelijke aspecten van huwelijksvermogensstelsels te bestrijken, zowel het dagelijkse beheer van het huwelijksvermogen van de echtgenoten als de vereffening van dat vermogen, in het bijzonder ten gevolge van scheiding of overlijden van een van de echtgenoten. [...]

[...]

(22) Aangezien de onderhoudsverplichtingen tussen echtgenoten zijn geregeld bij verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad [, van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen (PB 2009, L 7, blz. 1)], dienen zij van het toepassingsgebied van deze verordening te worden uitgesloten, evenals alle vraagstukken in verband met de erfopvolging van een overleden echtgenoot, aangezien zij zijn geregeld bij verordening [nr. 650/2012].”

16 Artikel 1, „Toepassingsgebied”, van deze verordening bepaalt in lid 2, onder d):

„Deze verordening is niet van toepassing op:

[...]

d) de erfopvolging van een overleden echtgenoot;”

17 Volgens artikel 70, „Inwerkingtreding”, lid 2, tweede alinea, van de verordening geldt deze pas vanaf 29 januari 2019, met uitzondering van bepaalde algemene en afsluitende bepalingen.

Duits recht

18 § 1371, lid 1, van het Bürgerliche Gesetzbuch (Duits burgerlijk wetboek; hierna: „BGB”) bepaalt het volgende:

„Wanneer er een einde komt aan het huwelijksvermogensstelsel door het overlijden van een van de echtgenoten, wordt de aanwas van het vermogen (Zugewinn) aldus vereffend dat het wettelijk erfdeel van de langstlevende echtgenoot met een kwart van de nalatenschap wordt verhoogd; hierbij is niet beslissend of de echtgenoten een dergelijke aanwas daadwerkelijk hebben gerealiseerd.”

19 § 1931 BGB luidt:

„(1) De langstlevende echtgenoot wordt tezamen met bloedverwanten in de eerste graad voor een vierde, tezamen met bloedverwanten in de tweede graad of tezamen met grootouders voor de helft tot de nalatenschap geroepen. Komen naast grootouders ook afstammelingen van grootouders voor erfopvolging in aanmerking, ontvangt de echtgenoot ook van de andere helft van de nalatenschap het gedeelte dat ingevolge § 1926 aan de afstammelingen zou toekomen.

[...]

(3) § 1371 BGB geldt onverminderd.

[...]”

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

- 20 L. Mahnkopf is op 29 augustus 2015 overleden. Op de dag van zijn overlijden was hij gehuwd met D. Mahnkopf. Beide echtgenoten, die de Duitse nationaliteit hadden, hadden hun gewone verblijfplaats in Berlijn (Duitsland). De echtgenote en de enige zoon van het paar waren de enige erfgenamen van de overledene, die niet bij uiterste wil over zijn nalatenschap had beschikt.
- 21 Tussen de echtgenoten bestond het wettelijke huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met verrekening van de aanwas van het vermogen. Zij waren geen huwelijkse voorwaarden overeengekomen. Afgezien van goederen in Duitsland, behoorde tot de nalatenschap van de erflater ook het gedeeld eigendomsrecht van een onroerende zaak in Zweden.
- 22 Op verzoek van de echtgenote van de erflater heeft het Amtsgericht Schöneberg (rechter in eerste aanleg Schöneberg, Duitsland), dat bevoegd was om de nalatenschap van L. Mahnkopf te regelen, op 30 mei 2016 een nationale erfrechtverklaring afgegeven, volgens welke de overlevende echtgenote en de zoon krachtens de in het Duitse recht voorziene erfopvolging bij versterf elk voor de helft van de goederen als erfgenaam van de overledene zijn aangewezen. De verwijzende rechter zet uiteen dat het aan de echtgenote toegewezen deel volgt uit de toepassing van § 1931, lid 1, BGB, volgens welke het wettelijk erfdeel van de langstlevende echtgenoot, dat wil zeggen een vierde, wordt vermeerderd met een vierde van de nalatenschap wanneer er tussen de echtgenoten het wettelijke huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met verrekening van de aanwas van het vermogen bestond, zoals dat volgt uit § 1371, lid 1, BGB.
- 23 Op 16 juni 2016 heeft D. Mahnkopf een notaris gevraagd om krachtens verordening nr. 650/2012 een Europese erfrechtverklaring af te geven waarin zij tezamen met haar zoon overeenkomstig de nationale wettelijke regeling elk voor de helft als erfgenaam bij versterf werden aangewezen. Zij wilde deze verklaring gebruiken voor de overschrijving van het eigendomsrecht van de in Zweden gelegen onroerende zaak. Die notaris heeft dit verzoek doorgezonden aan het Amtsgericht Schöneberg.
- 24 Deze rechterlijke instantie heeft het verzoek om afgifte van een Europese erfrechtverklaring afgewezen, op grond dat het deel dat aan de echtgenote van de overledene was toegewezen voor een kwart van de nalatenschap van de overledene op een regeling bij versterf beruiste en voor een ander kwart van de nalatenschap van de overledene op de regeling van het huwelijksvermogensstelsel zoals voorzien in § 1371, lid 1, BGB. De regel op grond waarvan dit laatste kwart was toegewezen, die verband houdt met het huwelijksvermogensstelsel en niet met de erfopvolging, zou echter niet binnen de werkingssfeer van verordening nr. 650/2012 vallen.

- 25 D. Mahnkopf heeft tegen deze beslissing beroep ingesteld bij het Kammergericht Berlin (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Berlijn, Duitsland). In dit beroep heeft zij haar oorspronkelijke verzoek aangevuld en heeft zij subsidiair verzocht om afgifte van de Europese erfrechtverklaring, met de vermelding, bij wijze van informatie, van haar erfrechten die voor een kwart van de nalatenschap van de overledene op het huwelijksvermogensstelsel van verrekening van de aanwas beruften.
- 26 De verwijzende rechter zet uiteen dat de doctrine verdeeld is over de vraag of de in § 1371, lid 1, BGB opgenomen regel een regel van erfopvolging of een regel van het huwelijksvermogensstelsel is. Hij is van oordeel dat deze bepaling, gelet op het doel ervan, namelijk de vereffening van de aanwas wanneer de goederengemeenschap eindigt door het overlijden van een van de echtgenoten, niet een regel van erfopvolging „in de nalatenschappen van overleden personen” is in de zin van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 650/2012. Zijns inziens moet de in die bepaling voorziene regel altijd gelden wanneer de gevolgen van het huwelijk, daaronder begrepen kwesties van het huwelijksvermogensstelsel, worden geregeld door het Duits recht. Deze toepassing wordt niet gegarandeerd indien die regel als regel van erfopvolging wordt aangemerkt. De werkingssfeer van die regel is in dat geval immers beperkt tot situaties wanneer de opvolging wordt geregeld door het Duits recht, overeenkomstig de artikelen 21 en 22 van verordening nr. 650/2012.
- 27 De verwijzende rechter is tevens van oordeel dat de verhoging van het wettelijk erfdeel van de langstlevende echtgenoot, die volgt uit de toepassing van een regel op het gebied van het huwelijksvermogensstelsel, in casu § 1371, lid 1, BGB, bij gebreke van harmonisatie van de bepalingen inzake de huwelijksvermogensstelsels in de Unie, in het algemeen, zelfs niet louter ter informatie, kan worden opgenomen in de Europese erfrechtverklaring.
- 28 Hij stelt zich niettemin op het standpunt dat die verhoging kan worden vermeld in de Europese erfrechtverklaring wanneer de toepasselijke wet inzake de erfopvolging, overeenkomstig artikel 21 of artikel 22 van verordening nr. 650/2012, en de wet inzake het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten, ongeacht de toe te passen conflictregel, worden bepaald krachtens het recht van een en dezelfde lidstaat. In casu worden de wet voor de erfopvolging en die voor het huwelijksvermogensstelsel beiden uitsluitend bepaald aan de hand van het Duits recht.
- 29 Dienaangaande voert de verwijzende rechter aan dat de bewoordingen van artikel 67, lid 1, en artikel 69, lid 2, van verordening nr. 650/2012, op grond waarvan de te staven gegevens volgens het op de erfopvolging toepasselijke recht „of volgens een ander, specifiek toepasselijk recht” vaststaan, voor deze uitlegging zouden kunnen pleiten. Deze zou eveneens gerechtvaardigd kunnen worden door de tweede volzin van overweging 12 van verordening nr. 650/2012 en door het doel van de Europese erfrechtverklaring, namelijk de grensoverschrijdende uitvoering van erfrechten te vergemakkelijken en te bespoedigen.
- 30 Daarop heeft het Kammergericht Berlin de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vragen gesteld:
- „1) Moet artikel 1, lid 1, van verordening [nr. 650/2012] aldus worden uitgelegd dat het toepassingsgebied van de verordening (erfopvolging in de nalatenschappen van overleden personen) zich ook uitstrekt tot bepalingen van nationaal recht die, zoals § 1371, lid 1, BGB, vermogensrechtelijke kwesties na het overlijden van een der echtgenoten regelen door verhoging van het wettelijk erfdeel van de andere echtgenoot?
- 2) Bij ontkennende beantwoording van de eerste vraag: moet artikel 68, onder 1), juncto artikel 67, lid 1, van verordening [nr. 650/2012] aldus worden uitgelegd dat het volledige erfdeel van de langstlevende echtgenoot, ook als dit deels gebaseerd is op een verhoging ingevolge een vermogensrechtelijke bepaling zoals § 1371, lid 1, BGB, in de Europese erfrechtverklaring mag worden opgenomen?

Indien het antwoord hierop in beginsel ontkennend luidt: kan dit bij wijze van uitzondering anders zijn in situaties waarin

- a) de erfrechtverklaring uitsluitend tot doel heeft, de erfgenamen in staat te stellen hun rechten in een andere lidstaat ten aanzien van een aldaar gelegen goed van de erflater uit te oefenen en
  - b) de uitspraak over de erfopvolging (artikelen 4 en 21 van verordening [nr. 650/2012]) en de vragen van huwelijksvermogensrecht (los van het toepasselijke conflictenrecht) onderworpen zijn aan hetzelfde nationale recht?
- 3) Bij ontkennende beantwoording van vraag 1 en 2: moet artikel 68, onder l), van verordening [nr. 650/2012] aldus worden uitgelegd dat het ingevolge de vermogensrechtelijke bepaling verhoogde erfdeel van de langstlevende echtgenoot in zijn geheel mag worden opgenomen in de Europese erfrechtverklaring, maar vanwege de verhoging slechts ter informatie?"

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste vraag

- 31 Met zijn eerste vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen, of artikel 1, lid 1, van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden uitgelegd dat een nationale bepaling zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, die bij het overlijden van een van de echtgenoten voorziet in een forfaitaire verrekening van de vermogensaanwas door een verhoging van het erfdeel van de langstlevende echtgenoot, binnen de werkingssfeer van die verordening valt.
- 32 Om te beginnen zij eraan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak van het Hof uit de vereisten van eenvormige toepassing van het Unierecht en van het gelijkheidsbeginsel volgt, dat de bewoordingen van een bepaling van het Unierecht die voor de vaststelling van de betekenis en de draagwijdte ervan niet uitdrukkelijk verwijst naar het recht van de lidstaten, in de regel in de gehele Unie autonoom en op eenvormige wijze dienen te worden uitgelegd (arrest van 18 oktober 2016, Nikiforidis, C-135/15, EU:C:2016:774, punt 28 en aldaar aangehaalde rechtspraak), niet alleen rekening houdend met de bewoordingen van de bepaling, maar ook met de context van de bepaling en de doelstelling van de betrokken regeling (zie onder meer arrest van 18 mei 2017, Hummel Holding, C-617/15, EU:C:2017:390, punt 22 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 33 Volgens de bewoordingen van artikel 1, lid 1, van verordening nr. 650/2012 geldt deze voor de erfopvolging in de nalatenschappen van overleden personen. Artikel 1, lid 2, van de verordening geeft een limitatieve opsomming van de materies die van de werkingssfeer ervan zijn uitgesloten, waaronder, in punt d), „kwesties die verband houden met het huwelijksvermogensrecht”. Artikel 3, lid 1, onder a), preciseert dat die erfopvolging betrekking heeft op „elke vorm van overgang of overdracht van goederen, rechten en verplichtingen naar aanleiding van een overlijden, ongeacht of het gaat om een vrijwillige overgang of overdracht krachtens een uiterste wilsbeschikking, dan wel om een overgang middels erfopvolging bij versterf”.
- 34 Uit overweging 9 van verordening nr. 650/2012 blijkt eveneens dat de werkingssfeer daarvan zich moet uitstrekken tot alle burgerrechtelijke aspecten van erfopvolging in de nalatenschap van een overleden persoon.
- 35 Aangaande de doelstellingen van verordening nr. 650/2012 moet worden opgemerkt dat deze volgens overweging 7 ervan de goede werking van de interne markt wil vergemakkelijken door het wegnemen van belemmeringen voor het vrije verkeer van personen die hun rechten willen doen gelden in het kader van een erfopvolging met grensoverschrijdende gevolgen. Meer bepaald, in de Europese justitiële ruimte moeten de rechten van erfgenamen en legatarissen, van andere personen die de erflater na staan en van schuldeisers van de nalatenschap daadwerkelijk worden gegarandeerd.

- 36 Daartoe voorziet verordening nr. 650/2012 in de instelling van een Europese erfrechtverklaring, die is bedoeld om in die verklaring genoemde erfgenamen, legatarissen of rechthebbenden in staat te stellen in een andere lidstaat het bewijs te leveren van hun hoedanigheid en hun rechten op de nalatenschap (zie in die zin arrest van 12 oktober 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punt 59).
- 37 Wat de context van de betrokken bepaling betreft, blijkt uit de overwegingen 11 en 12 van verordening nr. 650/2012 dat deze niet van toepassing is op andere civielrechtelijke gebieden dan erfopvolgingen en met name niet op aangelegenheden die verband houden met huwelijksvermogensstelsels, waaronder de in sommige rechtsstelsels bekende huwelijkse voorwaarden voor zover deze geen betrekking hebben op erfopvolging.
- 38 In casu blijkt uit de verwijzingsbeslissing dat wanneer er een einde komt aan de regeling van scheiding van goederen met vermogensaanwas (Zugewinnngemeinschaft), het wettelijk deel van de langstlevende echtgenoot overeenkomstig § 1371, lid 1, BGB bij de verrekening van de vermogensaanwas wordt vermeerderd met een extra vierde deel.
- 39 In haar opmerkingen heeft de Duitse regering dienaangaande beklemtoond dat deze bepaling van nationaal recht betreffende de beëindiging van een huwelijksgemeenschap, alleen geldt wanneer het huwelijk eindigt door overlijden. Het doel hiervan is om de tijdens het huwelijk verworven goederen forfaitair te verdelen, ter compensatie van de nadelige situatie die volgt uit de onderbreking van de wettelijke regeling van scheiding van goederen met vermogensaanwas door het overlijden van een echtgenoot, en zodoende te vermijden dat de samenstelling en de waarde van het vermogen aan het begin en aan het einde van het huwelijk precies moeten worden bepaald.
- 40 Zoals de advocaat-generaal in de punten 78 en 93 van zijn conclusie heeft opgemerkt, ziet § 1371, lid 1, BGB volgens de informatie waarover het Hof beschikt niet op de verdeling van het vermogen onder de echtgenoten, maar op de rechten van de langstlevende echtgenoot op de bestanddelen die al onder de nalatenschap vallen. Onder deze omstandigheden lijkt het hoofddoel van deze bepaling niet de verdeling van de vermogensbestanddelen of de afwikkeling van het huwelijksvermogensstelsel, maar veeleer de bepaling van de grootte van het erfdeel waarop de langstlevende echtgenoot recht heeft ten opzichte van de andere erfgenamen. Een dergelijke bepaling ziet dus hoofdzakelijk op de erfopvolging van de overleden echtgenoot, en niet op het huwelijksvermogensstelsel. Een regel van nationaal recht zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, heeft dus betrekking op de erfopvolging in de zin van verordening nr. 650/2012.
- 41 Deze uitlegging wordt overigens niet weersproken door de werkingssfeer van verordening 2016/1103. Ofschoon die verordening volgens overweging 18 is vastgesteld om alle civielrechtelijke aspecten van huwelijksvermogensstelsels te bestrijken, zowel het dagelijks beheer van het huwelijksvermogen van de echtgenoten als de vereffening van dat vermogen, in het bijzonder ten gevolge van scheiding of overlijden van een van de echtgenoten, sluit deze volgens artikel 1, lid 2, onder d), de „erfopvolging van een overleden echtgenoot” uitdrukkelijk van haar werkingssfeer uit.
- 42 Zoals de advocaat-generaal met name in punt 102 van zijn conclusie eveneens heeft opgemerkt, biedt de kwalificatie van het erfdeel dat krachtens een regel van nationaal recht, zoals § 1371, lid 1, BGB, aan de langstlevende echtgenoot toekomt, als erfrechtelijke bepaling, ten slotte de mogelijkheid om alle informatie over dat erfdeel in de Europese erfrechtverklaring op te nemen, met alle in artikel 69 van verordening nr. 650/2012 beschreven gevolgen. Volgens artikel 69, lid 1, van die verordening heeft de erfrechtverklaring rechtsgevolgen in alle lidstaten zonder dat daartoe een procedure vereist is. Artikel 69, lid 2, bepaalt dat degene die in de erfrechtverklaring als legataris wordt genoemd, wordt geacht de in de erfrechtverklaring genoemde hoedanigheid te hebben en de houder te zijn van de in de erfrechtverklaring vermelde rechten, zonder andere voorwaarden en/of beperkingen met betrekking tot die rechten dan die welke in de erfrechtverklaring vermeld zijn (arrest van 12 oktober 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punt 60).

- 43 Derhalve moet worden vastgesteld dat de verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese erfrechtverklaring in een situatie als in het hoofdgeding aan de orde is aanzienlijk zou worden belemmerd, indien die verklaring geen volledige informatie zou bevatten over de rechten van de langstlevende echtgenoot met betrekking tot de nalatenschap.
- 44 Gelet op de voorgaande overwegingen moet op de eerste vraag worden geantwoord dat artikel 1, lid 1, van verordening nr. 650/2012 aldus moet worden uitgelegd dat een nationale bepaling als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, die bij het overlijden van een van de echtgenoten voorziet in een forfaitaire verrekening van de vermogensaanwas door een verhoging van het erfdeel van de langstlevende echtgenoot, binnen de werkingssfeer van die verordening valt.

Tweede en de derde vraag

- 45 Gelet op het antwoord op de eerste vraag behoeven de tweede en de derde vraag geen beantwoording.

Kosten

- 46 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Tweede kamer) verklaart voor recht:

Artikel 1, lid 1, van verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, moet aldus worden uitgelegd dat een nationale bepaling als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, die bij het overlijden van een van de echtgenoten voorziet in een forfaitaire verrekening van de vermogensaanwas door een verhoging van het erfdeel van de langstlevende echtgenoot, binnen de werkingssfeer van die verordening valt.

ondertekeningen